HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a patra)

6 septembrie 2013 *

„Piața internă în sectorul gazelor naturale — Directiva 2003/55/CE — Obligația întreprinderilor din sectorul gazelor naturale de a organiza un sistem de acces negociat al terților la instalațiile de depozitare a gazului — Decizia autorităților cehe de a acorda reclamantei o derogare temporară pentru viitoarele sale instalații de depozitare subterană a gazului de la Dambořice — Decizia Comisiei de obligare a Republicii Cehe la retragerea deciziei de derogare — Aplicare în timp a Directivei 2003/55”

În cauza T-465/11,

Globula a.s., cu sediul în Hodonín (Republica Cehă), reprezentată de M. Petite, de D. Paemen, de A. Tomtsis, de D. Koláček și de P. Zákoucký, avocați,

reclamantă,

susținută de

Republica Cehă, reprezentată de M. Smolek, de J. Očková și de T. Müller, în calitate de agenți,

intervenientă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de O. Beynet și de T. Scharf, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C(2011) 4509 a Comisiei din 27 iunie 2011 de derogare în ceea ce privește o instalație de depozitare subterană a gazului de la Dambořice în raport cu normele pieței interne privind accesul terților,

TRIBUNALUL (Camera a patra),

compus din doamnele I. Pelikánová (raportor), președinte, K. Jürimäe și domnul M. van der Woude, judecători,

grefier: doamna S. Spyropoulos, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 23 aprilie 2013,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: engleza.

Hotărâre

Istoricul cauzei

1 La 14 aprilie 2009, reclamanta, Globula a.s., a formulat o cerere la Ministerul Industriei și Comerțului ceh (denumit în continuare „ministerul”) prin care se urmărea obținerea unei autorizații pentru construirea unei instalații de depozitare subterană a gazului (denumită în continuare „instalația SSG”) la Dambořice (Republica Cehă). În cadrul acestei cereri, ea a solicitat o derogare temporară pentru întreaga capacitate nouă a instalației SSG de la obligația de a furniza un acces negociat al terților la instalația menționată.

2 Prin decizia din 26 octombrie 2010, ministerul a autorizat construirea instalației SSG și acordat reclamantei o derogare temporară de la obligația de a furniza un acces negociat al terților, pentru 90 % din capacitatea instalației SSG, și aceasta timp de 15 ani începând de la data efectivă a autorizației de utilizare.

3 Prin scrisoarea ministerului din 11 februarie 2011, primită de Comisia Europeană la 18 februarie 2011, decizia din 26 octombrie 2010 a fost notificată Comisiei.

4 Prin scrisoarea din 15 aprilie 2011, Comisia a solicitat informații suplimentare din partea ministerului, precizând că, dacă ar trebui să îi solicite să modifice sau să retragă decizia din 26 octombrie 2010, ar face acest lucru înainte de data de 18 iunie 2011. Ministerul a răspuns la 29 aprilie 2011, în termenul stabilit de Comisie.

5 Prin scrisoarea din 13 mai 2011, Comisia a adresat ministerului o a doua solicitare de informații suplimentare, precizând din nou că, dacă ar trebui să îi ceară să modifice sau să retragă decizia notificată, ar face acest lucru înainte de data de 18 iunie 2011. Ministerul a răspuns la 20 mai 2011, în termenul stabilit de Comisie.

6 Prin scrisoarea din 23 iunie 2011, semnată de membrul Comisiei însărcinat cu probleme în materie de energie, Comisia a informat ministerul că va adopta o decizie oficială înainte de data de 29 iunie 2011.

7 La 27 iunie 2011, Comisia a adoptat Decizia C(2011) 4509 de derogare în ceea ce privește o instalație de depozitare subterană a gazului de la Dambořice în raport cu normele pieței interne privind accesul terților (denumită în continuare „decizia atacată”) prin care solicita Republicii Cehe retragerea Deciziei din 26 octombrie 2010. Decizia atacată a fost notificată Republicii Cehe la 28 iunie 2011.

Procedura și concluziile părților

8 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 26 august 2011, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

9 Prin actul depus la grefa Tribunalului la 1 decembrie 2011, Republica Cehă a formulat o cerere de intervenție în prezenta procedură în susținerea reclamantei. Prin Ordonanța din 11 ianuarie 2012, președintele Camerei a patra a Tribunalului a admis această intervenție. Intervenienta a depus memoriul și celelalte părți și-au depus observațiile cu privire la acesta în termenele stabilite.

10 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a patra) a decis deschiderea procedurii orale.

11 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 23 aprilie 2013.

12 Reclamanta, susținută de Republica Cehă, solicită Tribunalului:

— anularea deciziei atacate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

13 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

14 În susținerea cererii de anulare a deciziei atacate, reclamanta invocă trei motive. Primul motiv este întemeiat pe erori săvârșite la stabilirea dreptului aplicabil, al doilea motiv pe încălcarea principiului încrederii legitime și al treilea motiv pe o eroare vădită de apreciere a situației de fapt.

15 Primul motiv invocat de reclamantă este format din două aspecte, întemeiate pe erori săvârșite la stabilirea dreptului procedural și, respectiv, a dreptului material aplicabil.

16 Reclamanta, susținută de Republica Cehă, arată, în esență, că Comisia ar fi trebuit să aplice procedura și criteriile de fond prevăzute la articolul 22 din Directiva 2003/55/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 98/30/CE (JO L 176, p. 57, Ediție specială, 12/vol. 2, p. 80, denumită în continuare „A doua directivă privind gazele naturale”), iar nu cele prevăzute la articolul 36 din Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55 (JO L 211, p. 94, denumită în continuare „A treia directivă privind gazele naturale”). Astfel, în timp ce Decizia din 26 octombrie 2010 ar fi fost notificată Comisiei la 18 februarie 2011, A treia directivă privind gazele naturale ar fi înlocuit A doua directivă privind gazele naturale abia la data de 3 martie 2011.

17 Comisia contestă atât admisibilitatea, cât și temeinicia acestor argumente.

Cu privire la admisibilitatea primului motiv

18 Comisia contestă admisibilitatea primului motiv. În opinia acesteia, presupunând că ar fi trebuit să aplice procedura prevăzută la articolul 22 din A doua directivă privind gazele naturale, ea ar fi trebuit să adreseze în acest caz Republicii Cehe o cerere neoficială de retragere a deciziei din 26 octombrie 2010, act care nu ar fi fost atacabil. Prin urmare, prezenta acțiune nu ar putea să îi confere reclamantei un avantaj cu privire la acest aspect și ea nu ar avea, așadar, interes să exercite acțiunea în această privință. În orice caz, contrar opiniei reclamantei, Comisia ar putea, dacă este cazul, în urma unei eventuale anulări de către Tribunal a deciziei atacate, să adopte o nouă decizie în temeiul celei de A doua directive privind gazele naturale.

19 Reclamanta contestă aceste argumente.

20 Trebuie constatat, în această privință, că este adevărat că, spre deosebire de procedura prevăzută la articolul 36 din A treia directivă privind gazele naturale, care permite direct Comisiei să adreseze o decizie obligatorie statului membru în cauză, procedura prevăzută la articolul 22 din A doua directivă

privind gazele naturale îi impune acesteia, în prealabil, să adreseze statului membru o cerere neobligatorie de modificare sau de anulare a deciziei de acordare a unei derogări de la dispozițiile directivei menționate, cerere care nu este un act atacabil.

21 Cu toate acestea, scopul urmărit de reclamantă prin aspectul primului său motiv referitor la procedura aplicabilă nu este de a i se adresa un act neatacabil în locul unui act atacabil, ci de a obține anularea unei decizii obligatorii care este, în opinia sa, nelegală, ceea ce i-ar conferi în mod evident un avantaj.

22 Pe de altă parte, trebuie respins argumentul Comisiei potrivit căruia aceasta ar putea, dacă este cazul, în urma unei eventuale anulări a deciziei atacate de către Tribunal, să adopte o nouă decizie în temeiul celei de A doua directive privind gazele naturale. Pe de o parte, trebuie subliniat astfel că în cadrul celei de A doua directive privind gazele naturale, după cum s-a arătat la punctul 20 de mai sus, o decizie obligatorie presupunea ca o cerere neobligatorie să fi fost mai întâi adresată statului membru în cauză. Întrucât o asemenea cerere neobligatorie este susceptibilă să determine negocieri între statul membru în cauză și Comisie cu privire la conținutul său, nu este sigur, în acest stadiu, că în final Comisia ar fi adoptat o decizie obligatorie și nici care ar fi fost conținutul acesteia. Pe de altă parte, reclamanta a arătat de asemenea că, întrucât termenul prevăzut la articolul 22 alineatul (4) din A doua directivă privind gazele naturale a expirat la 18 mai 2011, Comisia nu ar mai putea în acest caz să conteste decizia din 26 octombrie 2010.

23 În consecință și fără a prejudeca, în acest stadiu, temeinicia motivelor invocate de reclamantă, aceasta din urmă are un interes de a exercita acțiunea în raport cu primul motiv, astfel încât cauza de inadmisibilitate invocată de Comisie în această privință trebuie respinsă.

Cu privire la temeinicia primului motiv

24 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, se consideră în general că normele de procedură se aplică tuturor litigiilor pendinte la momentul intrării lor în vigoare, spre deosebire de normele de drept substanțial, care sunt interpretate de regulă în sensul că nu vizează situații existente anterior intrării lor în vigoare [Hotărârea Curții din 6 iulie 1993, CT Control (Rotterdam) și JCT Benelux/Comisia, C-121/91 și C-122/91, Rec., p. I-3873, punctul 22, și Hotărârea Curții din 14 noiembrie 2002, Ilumitrónica, C-251/00, Rec., p. I-10433, punctul 29, Hotărârea Tribunalului din 12 septembrie 2007, González y Díez/Comisia, T-25/04, Rep., p. II-3121, punctul 58].

25 Cu toate acestea, o excepție de la acest principiu a fost admisă în ipoteza în care legislația conține atât norme de procedură, cât și norme de drept substanțial, care formează un tot indisociabil și ale cărui dispoziții speciale nu pot fi evaluate în mod separat în ceea ce privește efectul lor în timp. În astfel de împrejurări, nu poate fi recunoscut un efect retroactiv pentru ansamblul dispozițiilor în cauză, cu excepția cazului în care indicații suficient de clare conduc la o astfel de concluzie (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 12 noiembrie 1981, Meridionale Industria Salumi și alții, 212/80-217/80, Rec., p. 2735, punctele 11 și 12).

26 În speță, în temeiul articolului 53 din A treia directivă privind gazele naturale, aceasta a înlocuit A doua directivă privind gazele naturale la 3 martie 2011 și, începând de la această dată, trimiterile la A doua directivă privind gazele naturale se interpretează ca trimiteri la A treia directivă privind gazele naturale, în conformitate cu tabelul de corespondență din anexa II la această din urmă directivă. Potrivit tabelului respectiv, articolul 36 din A treia directivă privind gazele naturale corespunde articolului 22 din A doua directivă privind gazele naturale.

27 Trebuie subliniat în această privință că atât articolul 22 din A doua directivă privind gazele naturale, cât și articolul 36 din A treia directivă privind gazele naturale conțin în egală măsură norme de drept substanțial și norme de procedură și că în special normele care guvernează adoptarea de către autoritățile naționale a unei decizii de derogare au suferit modificări substanțiale.

28 Astfel, în ceea ce privește mai întâi aceste din urmă norme, în primul rând, în ipoteza în care infrastructura în cauză se află pe teritoriul mai multor state membre, articolul 36 alineatele (4) și (5) din A treia directivă privind gazele naturale atribuie anumite competențe Agenției pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din domeniul Energiei (ACER) instituită prin Regulamentul (CE) nr. 713/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 de instituire a unei Agenții pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din domeniul Energiei (JO L 211, p. 1). Printre altele, ACER poate adopta decizii în locul autorităților naționale în cazul în care acestea din urmă nu ajung la un acord.

29 În al doilea rând, articolul 36 alineatul (6) al treilea paragraf din A treia directivă privind gazele naturale a introdus obligația ca, înainte de acordarea unei derogări, autoritatea națională să decidă asupra normelor și mecanismelor pentru gestionarea și alocarea capacităților de infrastructură în cauză, să impună operatorilor infrastructurii în cauză să invite utilizatorii săi potențiali să își manifeste interesul cu privire la contractarea unei capacități (test de piață) și să solicite ca gestionarea capacităților nou create să îndeplinească anumite criterii.

30 În ceea ce privește, apoi, procedura la nivelul Uniunii Europene, modificările esențiale privesc, în primul rând, faptul că Comisia nu mai este obligată să invite, într-o primă etapă, statul membru în cauză să își retragă sau să își modifice decizia, ci poate în prezent să adopte direct o decizie obligatorie. În al doilea rând, decizia obligatorie a Comisiei nu mai este supusă așa-numitei proceduri de „comitologie”. În al treilea rând, termenele în care Comisia poate acționa au fost modificate. În timp ce, în temeiul celei de A doua directive privind gazele naturale, termenul inițial de două luni putea fi prelungit cu încă o lună în cazul în care Comisia avea nevoie de informații suplimentare, acest termen inițial poate fi prelungit, în temeiul celei de A treia directive privind gazele naturale, cu două luni suplimentare, iar acest termen începe să curgă de la data primirii informațiilor suplimentare.

31 Trebuie constatat, în această privință, că modificările procedurale introduse prin articolul 36 din A treia directivă privind gazele naturale nu pot fi evaluate în mod separat, în ceea ce privește efectul lor în timp, în raport cu modificările referitoare la fond.

32 În primul rând, procedura de derogare care este reglementată de acest articol este o procedură unică, chiar dacă aceasta se derulează parțial la nivel național și parțial la nivelul Uniunii. Prin urmare, modificările care afectează etapa națională a procedurii nu pot fi apreciate în mod separat de cele care afectează etapa de la nivelul Uniunii.

33 În al doilea rând, modificările realizate în ceea ce privește distribuirea competențelor de decizie între diferiții participanți implicați în procedură sunt de o importanță considerabilă și, în special, sunt susceptibile să aibă repercusiuni asupra rezultatului procedurii.

34 În această privință, pe de o parte, trebuie subliniat rolul deținut în prezent de ACER în calitate de nou participant la nivelul procedurii care trebuie urmată de autoritățile naționale. În cazul unui dezacord persistent între autoritățile naționale cu privire la însăși oportunitatea acordării unei derogări sau cu privire la criteriile care reglementează gestionarea capacităților nou create, decizia unică pe care ACER este chemată să o adopte, conform normelor prevăzute de A treia directivă privind gazele naturale, poate să difere în mod substanțial de deciziile individuale pe care le-ar fi adoptat autoritățile naționale în cauză conform normelor celei de A doua directive privind gazele naturale. În plus, trebuie subliniat rolul consultativ important al ACER pe lângă aceste autorități naționale. Chiar dacă prezenta cauză nu privește o infrastructură situată pe teritoriul mai multor state membre, această împrejurare proprie prezentei cauze nu poate afecta examinarea caracterului disociabil al normelor procedurale și de drept substanțial, care este independent de un caz concret.

35 Pe de altă parte, în ceea ce privește procedura care trebuie urmată de Comisie, competențele acesteia din urmă au fost consolidate considerabil prin noul mod de redactare a alineatelor (8) și (9) ale articolului 36 din A treia directivă privind gazele naturale. Astfel, după cum s-a arătat la punctul 20

de mai sus, în prezent, Comisia poate să adreseze direct o decizie obligatorie statului membru în cauză, fără să trebuiască să îi adreseze mai întâi o cerere neobligatorie și fără să recurgă la procedura de „comitologie”. După cum s-a evocat la punctul 22 de mai sus, faptul că o potențială etapă de negocieri a fost astfel eliminată din cadrul procedurii poate să aibă repercusiuni asupra conținutului deciziei finale a Comisiei.

36 Având în vedere toate considerațiile care precedă, rezultă că modificările de ordin procedural și de drept substanțial introduse prin articolul 36 din A treia directivă privind gazele naturale formează un tot indisociabil, astfel încât, potrivit jurisprudenței citate la punctul 25 de mai sus, nu poate fi recunoscut un efect retroactiv pentru ansamblul acestor dispoziții, cu excepția cazului în care indicații suficient de clare conduc la o astfel de concluzie.

37 Or, în speță nu există astfel de indicații. În special, deși A treia directivă privind gazele naturale prevede cu precizie, la articolele 53 și 54, data de la care normele pe care le conține trebuie să fie aplicate, aceasta nu conține în schimb norme privind soluționarea procedurilor deja pendinte la momentul intrării sale în vigoare, susceptibile să justifice o derogare de la principiul dezvoltat de jurisprudența citată la punctul 25 de mai sus.

38 În consecință, contrar opiniei Comisiei, normele prevăzute de A doua directivă privind gazele naturale sunt cele care erau aplicabile în speță, și aceasta atât în ceea ce privește fondul, cât și în ceea ce privește procedura.

39 Prin urmare, primul motiv invocat de reclamantă trebuie admis și decizia atacată trebuie anulată, fără să fie necesară examinarea celorlalte motive invocate de reclamantă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

40 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la suportarea propriilor cheltuieli de judecată, precum și a cheltuielilor de judecată efectuate de reclamantă, conform concluziilor acesteia din urmă.

41 Potrivit articolului 87 alineatul (4) primul paragraf din Regulamentul de procedură, statele membre care intervin în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. Republica Cehă suportă astfel propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a patra)

declară și hotărăște:

1) Anulează Decizia C(2011) 4509 a Comisiei din 27 iunie 2011 de derogare în ceea ce privește o instalație de depozitare subterană a gazului de la Dambořice în raport cu normele pieței interne privind accesul terților.

2) Comisia Europeană suportă cheltuielile de judecată efectuate de Globula a.s. și propriile cheltuieli de judecată.

3) Republica Cehă suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pelikánová Jürimäe Van der Woude

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 6 septembrie 2013.

Semnături